

тративног оптерећења и препрека што резултује ослобађањем ресурса у привреди.

ИКТ индустрија може искористити Оквир интероперабилности кроз сарадњу на изградњи заједничке информационе инфраструктуре, при техничкој реализацији рјешења те за савјетовање и оспособљавање институција јавне управе за интероперабилност.

7.2 Пружаоци услуга

Оквир интероперабилности пружаоцима услуга, који као сарадне организације могу учествовати у развојним и услужним активностима према грађанима и привредним субјектима, даје препоруке и компоненте за изградњу садржаја и стручних елемената услуга за кориснике јавних услуга, односно кориштење и дистрибуцију јавних информационих ресурса и садржаја кроз стварање нових услуга додане вриједности.

7.3 Цивилни сектор

Цивилни сектор је често комплементаран јавном сектору, јер покрива одређене области задовољавања потреба специфичних група корисника (на примјер здравство, социјална скрб, култура, и слично), чиме се отварају бројне области сарадње. Поравнавање цивилног сектора са Оквиром интероперабилности, дугорочно ствара предуслове за лакше и брже повезивање организација цивилног сектора с одговарајућим институцијама јавног сектора.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Strategije reforme javne uprave u Bosni i Hercegovini usvojene na 125. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine održanoj 27. 7. 2006. godine, i cilja 4.2., tačka 4.2.2., DIO ŠEST e-UPRAVA Revidiranog Akcionog plana 1 usvojenog na 153. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine održanoj 14. 6. 2011. godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 146. sjednici održanoj 18. juna 2018. godine, donijelo je

ODLUKU O USVAJANJU OKVIRA INTEROPERABILNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom usvaja se Okvir interoperabilnosti Bosne i Hercegovine s ciljem osiguranja kompatibilnosti informacionih sistema i procesa te pružanja objedinjenih i korisnički usmjerenih usluga iz nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine i čini njen sastavni dio.

Član 2.

(Obim primjene)

- (1) Okvir interoperabilnosti Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: Okvir interoperabilnosti), koji je sastavni dio ove Odluke, primjenjuje se u svim institucijama Bosne i Hercegovine, osim u onom dijelu i poslovima koji nisu u suprotnosti sa važećim zakonskim propisima kojima se uređuje njihov rad i nadležnost.
- (2) Izuzetno od stava (1), Okvir interoperabilnosti ne primjenjuje se u Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Sudu Bosne i Hercegovine, Tužilaštvu Bosne i Hercegovine i Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

Član 3.

(Svrha)

Ovom Odlukom Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: VMBiH) prihvata preporuke i odrednice Evropskog okvira interoperabilnosti 2.0 (European Interoperability Framework 2.0) kao osnovu Okvira interoperabilnosti, radi postizanja sljedeće svrhe:

- a) razmjene elektronskih dokumenata i elektronske usluge između organa uprave istog nivoa (vlastita interoperabilnost),
- b) elektronske razmjene podataka između organa uprave različitog nivoa (zaјednička interoperabilnost),
- c) razmjene elektronskih dokumenata i podataka s institucijama Evropske unije i vlada drugih država.

Član 4.

(Koristi od primjene Okvira interoperabilnosti)

Usvajanjem Okvira interoperabilnosti kroz pravnu, procesno-organizacionu, semantičku i tehničku interoperabilnost stvaraju se pretpostavke za razvoj i pružanje elektronskih usluga organa uprave za građane i privredne subjekte, lokalnu samoupravu i ostale grupe korisnika usluga organa uprave u Bosni i Hercegovini.

Član 5.

(Vremenski okviri modernizacije javnih registara)

- (1) Od nadležnih organa institucija Bosne i Hercegovine traži se da stvore uvjete za pružanje elektronskih usluga iz svoje nadležnosti u periodu od 2019. do 2021. godine uspostavljanjem registara kao osnove za pružanje elektronskih usluga.
- (2) Traži se od nadležnih organa entiteta da, shodno usvojenim okvirima interoperabilnosti, stvore uvjete za pružanje elektronskih usluga u sljedećem vremenskom okviru:
 - a) 2019. godine 1. faza: registar privrednih subjekata i pravnih lica;
 - b) 2019. godine 2. faza: o stanovništvu i matične knjige (2019-2020);
 - c) 2021. godine 3. faza: podaci o prostoru, objektima i GIS karte (geografski informacioni sistem) (2019-2021).

Član 6.

(Sporazumi i protokoli o interoperabilnosti)

- (1) Pri primjeni trogodišnjih provedbenih planova, odnosno pripadajućih projekata, institucije iz člana 2. ove Odluke dužne su zaključivati međusobne sporazume i protokole o interoperabilnosti, kao i sa organima uprave na svim nivoima.
- (2) U cilju uspješnog razvoja i održavanja elektronskih usluga, institucije pravilnicima uređuju sadržaj usluga, podatke koji se stavljaju na korištenje, komunikacione kanale, sigurnosne preduvjete, visinu naknada (ukoliko je ista predviđena drugim propisima), kao i ostala pitanja koja se odnose na elektronske javne servise.

Član 7.

(Koordinacija za interoperabilnost)

- (1) U svrhu provođenja ove Odluke, VMBiH osniva Koordinaciju za interoperabilnost Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: Koordinacija za interoperabilnost), kao stručni i savjetodavni organ VMBiH za oblast provođenja servisa i usluga iz nadležnosti VMBiH.
- (2) VMBiH posebnom odlukom imenuje članove Koordinacije za interoperabilnost, a na prijedlog Generalnog sekretarijata Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: Generalni sekretarijat VMBiH).
- (3) Koordinaciju za interoperabilnost čine:

- a) dva predstavnika iz Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine,
 - b) dva predstavnika iz Uprave za indirektno – neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine,
 - c) dva predstavnika iz Agencije za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine,
 - d) dva predstavnika iz Generalnog sekretarijata Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (Odsjek za eVladu),
 - e) dva predstavnika iz Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: Ministarstvo),
 - f) dva predstavnika Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine.
- (4) Zadaci Koordinacije za interoperabilnost su:
- a) pripremanje i usaglašavanje nacрта i prijedloga dokumenata iz nadležnosti VMBiH u vezi sa interoperabilnošću,
 - b) usaglašavanje prijedloga planskih i provedbenih dokumenata koje usvaja VMBiH u vezi sa interoperabilnošću,
 - c) aktivno učestvovanje u praćenju provođenja planiranih aktivnosti u cilju uspostavljanja i održavanja Okvira interoperabilnosti,
 - d) koordiniranje provođenja Okvira interoperabilnosti između institucija te unutar vlastitih organizacija,
 - e) koordiniranje aktivnosti i projekata institucija iz oblasti interoperabilnosti,
 - f) poticanje i razvijanje svijesti o potrebi primjene i provođenja Okvira interoperabilnosti,
 - g) godišnje izvještavanje VMBiH, uključujući i dostavljanje informacija o stanju razvijenosti interoperabilnosti institucija,
 - h) uspostavljanje, održavanje i korištenje biblioteke strateških i provedbenih dokumenata interoperabilnosti, metodoloških dokumenata, kataloga tehničkih normi i sl.,
 - i) koordiniranje uspostavljanja i prilagodavanja informaciono-komunikacione infrastrukture s ciljem postizanja interoperabilnosti i uspostavljanja usluga u institucijama Bosne i Hercegovine.
- (5) Koordinacija za interoperabilnost, po potrebi, u svoj rad uključuje predstavnike drugih zainteresiranih institucija, stručnjake iz informaciono-komunikaciono-tehnoške industrije i akademske zajednice.

Član 8.

(Interresorna radna grupa)

- (1) VMBiH posebnom odlukom imenuje Interresornu radnu grupu za interoperabilnost Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: Interresorna radna grupa), na prijedlog Ministarstva.
 - (2) Interresornu radnu grupu čine:
 - a) po četiri predstavnika entiteta Bosne i Hercegovine, koja predlažu entitetske vlade,
 - b) četiri predstavnika Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: Brčko distrikt BiH), koja predlaže Vlada Brčko distrikta BiH,
 - c) četiri predstavnika VMBiH, koja predlaže VMBiH.
 - (3) Zadaci Interresorne radne grupe su:
 - a) saradnja s nadležnim organima Evropske unije u vezi sa razvojem okvira evropskih javnih usluga,
 - b) uspostavljanje i prilagodavanje informaciono-komunikacione infrastrukture s ciljem postizanja interoperabilnosti i uspostavljanja usluga u organima uprave na svim nivoima,
 - c) izrada pravnih akata kojima se uređuje interoperabilnost usluga javne uprave,
 - d) utvrđivanje područja i načina povezivanja zajedničkih i vlastitih infrastrukture interoperabilnosti,
 - e) koordinacija aktivnosti prilikom realizacije usluga iz člana 5. ove Odluke,
 - f) izvještavanje o realizaciji usluga iz člana 5. ove Odluke,
 - g) podizanje svijesti javnosti o interoperabilnosti i mogućnostima korištenja elektronskih usluga u radu organa uprave.
- (4) Sve odluke Interresorna radna grupa donosi konsenzusom.

Član 9.

(Zaduženja institucija za interoperabilnost na nivou institucija Bosne i Hercegovine)

- (1) Na nivou institucija Bosne i Hercegovine, Ministarstvo je zaduženo za:
 - a) pripremanje odluke o imenovanju članova u Interresornu radnu grupu,
 - b) izradu prijedloga i nacрта trogodišnjeg programa na nivou VMBiH,
 - c) prikupljanje zahtjeva za budžetiranje projekata/investicija u infrastrukture interoperabilnosti,
 - d) predlaganje propisa i odluka u vezi sa interoperabilnošću,
 - e) bilježenje dobre prakse i populariziranje efekata,
 - f) pružanje stručne i administrativne pomoći predstavnicima organa uprave svih nivoa u Interresornoj radnoj grupi,
 - g) objedinjavanje rezultata praćenja organa uprave svih nivoa u svrhu praćenja i izvještavanja o razvoju elektronskih usluga, elektronskih javnih registara i primjeni interoperabilnosti u Bosni i Hercegovini,
 - h) stručnu podršku za održavanje Okvira interoperabilnosti.
- (2) Na nivou institucija Bosne i Hercegovine, Generalni sekretarijat VMBiH je zadužen za:
 - a) izgradnju i održavanje infrastrukture interoperabilnosti,
 - b) pružanje tehničke podrške Koordinaciji za interoperabilnost i mjerenje uspješnosti primjene interoperabilnosti,
 - c) izradu godišnjih operativnih planova za provođenje trogodišnjeg plana interoperabilnosti,
 - d) objavljivanje relevantnih standarda, preporuka i arhitektura u skladu sa važećim pravnim propisima,
 - e) pružanje stručne pomoći institucijama u pripremi projekata, izradi pravilnika, pripremi tenderske dokumentacije i dizajnu rješenja, uz korištenje standarda i preporuka Okvira interoperabilnosti,
 - f) provođenje projekata razvoja i primjene tipičkih sporazuma i protokola za interoperabilnost,
 - g) razvijanje, održavanje i nadziranje infrastrukture interoperabilnosti, kao što su: biblioteka dokumenata interoperabilnosti, repozitorij poslovnih procesa, metarječnik i rječnik podataka, biblioteke XML (EXtensible Markup Language - prošireni označeni jezik) shema dokumenata, servisne sabirnice javne uprave, PKI infrastruktura (Public Key Infrastructure - infrastruktura javnih ključeva), katalog javnih registara i elektronskih usluga, portal dobrih e-praksi,
 - h) učestvovanje u održavanju Okvira interoperabilnosti,
 - i) pružanje stručne i administrativne pomoći u radu Koordinacije za interoperabilnost,
 - j) stručnu podršku za održavanje Okvira interoperabilnosti i vlastitih specifičnosti (procesne, semantičke, tehničke) u institucijama Bosne i Hercegovine,

- k) praćenje rezultata i provođenje mjerenja prema aktuelnom radnom okviru Evropske unije,
l) praćenje razvoja elektronskih usluga, elektronskih javnih registara i primjene interoperabilnosti.

Član 10.

(Realizacija Odluke)

Za realizaciju ove Odluke i uspostavljanje mehanizma saradnje sa Koordinacijom za interoperabilnost iz člana 7. ove Odluke i Interresornom radnom grupom iz člana 8. ove Odluke zadužuje se Ministarstvo i Generalni sekretarijat VMBiH.

Član 11.

(Naknada za rad u Interresornoj radnoj grupi)

Troškove naknade za rad imenovanih predstavnika u Interresornoj radnoj grupi snosi institucija koja ih je imenovala.

Član 12.

(Provedbeni planovi)

Ministarstvo podnosi Vijeću ministara BiH na usvajanje trogodišnji provedbeni plan, u roku od 60 dana od stupanja ove Odluke na snagu, čime se postavljaju okviri projektima interoperabilnosti za institucije iz člana 2. ove Odluke.

Član 13.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 114/18
18. juna 2018. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

Naziv projekta:

"Izrada i uspostavljanje okvira interoperabilnosti i standarda za razmjenu podataka"

**OKVIR INTEROPERABILNOSTI
BOSNE I HERCEGOVINE**

Projekat implementira:

Infodom d.o.o.

Projekat finansira:

Fond za reformu javne uprave u BiH

Istorija verzija:

Datum	Verzija	Opis
18-01-2012	1.0	Inicijalna verzija
14-08-2012	1.1	Usklađivanje s izmjenama u isporuci K1.2.
12-9-2012	1.2	Usklađivanje poglavlja 5 i 6 prema komentarima RS sa sastanka IT 6.9.2012.,
02-10-2012	1.3	Usklađivanje dokumenta prema komentarima SM, DBBiH
04-10-2012	2.0	Usklađivanje nakon zajedničkog sastanka implementacionog i Nadzornog tima 3.10.2012.
12-10-2012	2.1	Poboljšanja, novo poglavlje 2.7, redizajn poglavlja 6. Pojašnjenje pojma "vlada"
20-11-2012	2.2	Stilska usklađivanja, usklađivanje dokumenta prema komentarima Vijeća ministara BiH, promjena imena Radne grupe u Interresornu radnu grupu

**BOSNA I HERCEGOVINA
OKVIR INTEROPERABILNOSTI
BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, (mjesec, godina)
SKRAĆENICE**

SKRAĆENICA	OPIS
BiH	Bosna i Hercegovina
EU	Evropska unija
DG	Opštiš uprava Evropske komisije (eng. Directorate General)
IKT	Informaciono komunikaciona tehnologija
XML	EXtensible Markup Language
EIF	European Interoperability Framework
UN/CEFACT	UN Centre for Trade Facilitation and Electronic Business

CCTS	Core Components Technical Specification
CCL	Core Components Library
GSB	Servisna sabimica (eng. Government Service Bus)
PKI	Infrastruktura javnog ključa (eng. Public Key Infrastructure)
GPM	mjerenje uspješnosti uprave (eng. Government Performance Management)
KPI	ključni pokazaoi uspješnosti (eng. Key Performance Indicators)
EVROSTAT	the Statistical Office of the European Communities (Statistička kancelarija Evropske unije)
vlada	U ovom dokumentu, ukoliko nije drugačije precizirano, pojam "vlada" odnosi se na Vijeće ministara BiH, entitetsku vladu, Vladu Brčko Distrikta ili jednu od vlada ostalih upravnih nivoa.

1. Uvod

Ubrzanje razvoja Bosne i Hercegovine vezano je i za daljnju modernizaciju rada organa i institucija javne uprave.

Zakonom i drugim propisima utvrđeno je da su podaci iz registara i evidencija službeni, i kao takvi, trebaju biti stavljani u službu za usluge prema građanima, privredi i društvu općenito.

U nastojanju da svoje građane, privredne subjekte i druge subjekte društva posluže što suvremenijim elektronskim uslugama, Vijeću ministara BiH i vladama ostalih upravnih nivoa trebaju podaci koji nastaju ne samo u opsegu njihovih ovlasti, nego i podaci koji nastaju temeljem ovlasti ostalih upravnih nivoa jer niti Vijeće ministara BiH niti vlade ostalih upravnih nivoa nemaju sve podatke koji im trebaju da bi u potpunosti pružili elektronske usluge svojim građanima. Takve situacije nastaju zbog različitih mjesta rođenja građana, promjena prebivališta stanovništva ili promjena sjedišta kompanija.

Stoga, Vijeće ministara BiH i vlade ostalih upravnih nivoa moraju za podatke iz svojih izvornih javnih registara organizirati javnu upotrebu temeljenu na zakonima i drugim propisima. Pored toga što Vijeće ministara BiH i vlade ostalih upravnih nivoa moraju organizirati i propisati rad organa iz svoje nadležnosti, istovremeno je bitno, a one su i odgovorne da, kroz planove i finansijska sredstva, omoguće sinkronicitet spremnosti elektronski dostupnih javnih registara tako da svi subjekti javne uprave u Bosni i Hercegovini na svim administrativnim nivoima omoguće razmjenu službenih podataka na pravno prihvatljiv način.

Uspješnom primjenom interoperabilnosti i novih elektronskih usluga, baziranih na elektronski dostupnim javnim registrima, očekuje se značajno povećanje zadovoljstva građana, privrednih subjekata i drugih sastavnica društva.

Interoperabilnost podrazumijeva sposobnost da se elektronski dokumenti i poruke razmjene, a podaci iz njih upotrebe i pohrane na pravno prihvatljiv način. Korisnost i efekti interoperabilnosti vezani su za:

- elektronske usluge i razmjenu podataka između institucija jednog upravnog nivoa (vlastita interoperabilnost),
- razmjenu podataka među institucijama različitih upravnih nivoa (zajednička interoperabilnost),
- razmjenu dokumenata i podataka s institucijama Evropske unije i vlada drugih država.

Svrha ovog dokumenta je predložiti koncept, pravila i standarde koji će kroz implementaciju interoperabilnosti:

1. Povećati efektivnost javne uprave.
2. Povećati kvalitetu usluga javne uprave.
3. Smanjiti troškove javne uprave.
4. Optimizovati IKT integraciju javne uprave.

Interoperabilnost je zajedničko pitanje u Bosni i Hercegovini te infrastrukturno dobro koje će omogućiti da se na osnovu naučno-tehnološkog razvoja, na efektivan način, upotrijebe najnovije metode i modeli poslovanja bazirani na modernim informaciono-komunikacionim tehnologijama. Uspostava i održavanje interoperabilnosti zahtjeva multidisciplinarni pristup koji uključuje primjenu multidisciplinarnih naučnih metoda i modernih tehnologija. Posebno su važni instrumenti za

implementaciju interoperabilnosti i elektronsko poslovanje, uređeni posebnim propisima: elektronski potpis, elektronski identitet, elektronski dokument i slični.

Usaglašeni sadržaji (modeli, standardi, rječnici, XML šeme, itd.) predstavljaju javno dobro, od posebne vrijednosti, kojemu pravo pristupa ima svako fizičko i pravno lice u Bosni i Hercegovini te će biti javno objavljeni.

Nakon usvajanja ovoga Okvira interoperabilnosti u Bosni i Hercegovini, Vijeće ministara BiH i vlade ostalih upravnih nivoa odlučuje o dinamici implementacije interoperabilnosti i finansiranju kroz dugoročne razvojne programe i projekte, na način da će se:

- postaviti institucionalne nadležnosti i osigurati institucionalni radni kapaciteti,
- izgraditi infrastrukture interoperabilnosti te
- paralelno modernizovati javne registre i
- razvijati elektronske usluge prema građanima, privrednim subjektima, lokalnoj samoupravi i ostalim društvenim subjektima.

Implementacija Okvira interoperabilnosti BiH regulisat će se sporazumima o interoperabilnosti između institucija koje učestvuju u pružanju određene elektronske usluge javne uprave, a za svaku pojedinu elektronsku uslugu, institucije će zaključiti protokole o interoperabilnosti koji će sadržavati detaljne specifikacije vezane za pravnu, procesnu, semantičku i tehnološku interoperabilnost.

Okvir interoperabilnosti u BiH zasniva se na Evropskom okviru interoperabilnosti EIF 2.0, koji se prihvata kao ishodište.

2. Okvir interoperabilnosti BiH

2.1 Definicija i cilj

Interoperabilnost¹ predstavlja sposobnost različitih i raznovrsnih organizacija za interakciju u skladu sa zajedničkim korisnim i usaglašenim ciljevima. Sposobnost zasebnih i različitih organizacija da međusobno djeluju u smjeru postizanja dogovorenih ciljeva uključuje razmjenu podataka, informacija i znanja, povezivanje poslovnih procesa i korištenje informaciono-komunikacione tehnologije.

Okvir interoperabilnosti² predstavlja pristup uspostavi interoperabilnosti između institucija javne uprave, koje imaju potrebu zajednički raditi na pružanju usluga javne uprave građanima, privrednim subjektima i drugim institucijama javne uprave, usaglašen između svih upravnih nivoa. Okvir sadrži specifikaciju usaglašenih elemenata interoperabilnosti poput modela, standarda, rječnika, koncepata, principa, zajedničkih politika i vodilja.

U fokusu Okvira interoperabilnosti jesu:

- elektronske usluge za građane i privredne subjekte,
- povezivanje poslovnih procesa na kojima se zasniva pružanje usluga javne uprave,
- razmjene podataka iz javnih registara za elektronske usluge,
- mjerenje performansi javne uprave u odnosu na komunikaciju s građanima, privrednim i drugim subjektima,
- mjerenje performansi javne uprave u odnosu na komunikaciju s drugim organima javne uprave.

Okvir interoperabilnosti podržava postojeće ciljeve reforme javne uprave sa zajedničkim ciljem stvaranja:

- efikasnije i efikasnije javne uprave (državne, entitetske, kantonalne, lokalne) odgovorne za posao koji obavljaju,
- javne uprave koja služi građanima/privrednim subjektima na bolji način za manje novca,
- javne uprave koja radi na osnovu transparentnih i otvorenih procedura,
- javne uprave koja ispunjava uslove potrebne za evropske integracije,
- javne uprave koja omogućava kontinuirani i održivi društveno-ekonomski razvoj.

U skladu sa strateškim opredjeljenjem Bosne i Hercegovine za pridruživanje Evropskoj uniji, javna uprava treba, kod uspostave okvira za upravljanje aktivnostima iz oblasti interoperabilnosti, uzeti u obzir i okvir Evropske unije (EIF 2.0 iz 2010. godine), posebno standardnu podjelu pregovaračkih oblasti te ustavne ovlasti svih nivoa vlasti, a kako bi se postupak pridruživanja mogao kvalitetno provoditi.

2.2 Svrha

Okvir interoperabilnosti BiH definiše strateška polazišta za provedbu političke volje Vijeća ministara BiH i vlada ostalih upravnih nivoa za postizanje interoperabilnosti između institucija javne uprave, kako unutar istog upravnog nivoa, tako i između institucija različitih upravnih nivoa.

U fokusu interoperabilnosti jesu elektronske usluge prema građanima i privrednim subjektima. Bosna i Hercegovina u procesu pristupanja Evropskoj uniji fokusira se na usluge iz Evropskog okvira interoperabilnosti EIF 2.0:

Poslovanje

- 1 Registracija preduzeća
- 2 Javna nabava
- 3 Prijava patenata i žigova
- 4 Zaštita potrošača, označavanje, pakiranje

Dozvole i potvrde

- 5 Izvodi iz matica rođenih i vjenčanih
- 6 Vozačke dozvole
- 7 Pasoši i vize
- 8 Radne dozvole, dozvole boravka
- 9 Registracija vozila

Obrazovanje

- 10 Osnivanje škola i fakulteta
- 11 Stipendije

Porezi za građane

- 12 On-line prijava poreza

Socijalno osiguranje

- 13 Informacije o uslugama u sistemu socijalnih osiguranja
- 14 Olakšice za nezaposlene
- 15 Dječji doplatak
- 16 Penzije
- 17 Zdravstveno osiguranje

Prikupljanje statističkih podataka

- 18 Porezi za poslovne subjekte
- 19 Povrat PDV-a
- 20 Informacije o poreznim poticajima
- 21 Deklaracija trošarina roba

Rad

- 22 Priznavanje kvalifikacija i diploma
- 23 Traženje posla

Potrošači

- 24 Informacije o carinskim obavezama
- 25 Carinske deklaracije.

¹ Izvor: European Interoperability Framework (EIF) 2.0, poglavlje 1.2 Definitions, 1.2.2 Interoperability, str. 2.

² Izvor: European Interoperability Framework (EIF) 2.0, poglavlje 1.2 Definitions, 1.2.3 Interoperability Framework, str. 2.

- Glavne vodilje u izgradnji interoperabilnosti jesu:
- Svijest o značenju i efektima interoperabilnosti.
 - Politička volja za podršku i ubrzano uvođenje.
 - U mjeri u kojoj je to moguće, liberalizacija tržišta usluga informacionog društva baziranih na potrebnim facilitatorima.
 - Uspostava organizacionog kapaciteta koji će:
 - pripremati donošenje odluka o interoperabilnosti,
 - provoditi/implementirati interoperabilnosti (IT službe institucija javne uprave),
 - eksploatisati interoperabilnost za javne registre,
 - biti odgovoran za elemente interoperabilnosti (elektronski potpis, rječnici, repozitoriji, tehnički standardi...).
 - Uspostava cikličkog mehanizma donošenja novih elemenata interoperabilnosti te proces njihovog održavanja kroz izmjene i dopune.
 - Ugradnja XML šema elektronskih obrazaca u nove propise tipa pravilnici, uputstva i slično.
 - Uključivanje akademske zajednice (univerziteta) jer je interoperabilnost najsloženije pitanje u procesu modernizacije javne uprave i primjene IKT.
 - Multidisciplinarnost i tehnološki aspekt interoperabilnosti pozicionira interoperabilnost i u oblast naučno-tehnološkog razvoja.

2.3 Zainteresovane strane

Zainteresovane strane u implementaciji okvira interoperabilnosti su sve institucije, organizacije i pojedinci koji učestvuju u upravljanju okvirom, održivosti interoperabilnosti i pružanju elektronskih usluga javne uprave građanima i privrednim subjektima:

- Vijeće ministara BiH,
- Vlada Federacije BiH,
- Vlada Republike Srpske,
- Vlada Brčko Distrikta BiH,
- ministarstva i druga tijela uprave na svim administrativnim nivoima,
- ostale institucije javne uprave na svim administrativnim nivoima, javni sektor.

Zainteresovane strane kroz sistem koordinacije razvijaju i održavaju usaglašeni model interoperabilnosti, standarde, preporuke, vodilje i ostale dokumente okvira kako bi omogućili pružanje elektronskih usluga javne uprave na interoperabilan način.

Pored navedenih, postoje i zainteresovane strane kojima se primjena Okvira interoperabilnosti BiH preporučuje jer se na taj način može postići interoperabilnost sa sistemima javne uprave:

- organi jedinica lokalne samouprave,
- javna preduzeća,
- pravna lica s javnim ovlastima,
- naučne, obrazovne i razvojne institucije.

U skladu sa dobrom poslovnom praksom, vrlo je važna primjena i adekvatna podrška Okvira interoperabilnosti BiH od strane struke (IKT sektor) koja sa svojim kapacitetima učestvuje u projektima primjene informacione i komunikacione tehnologije u javnoj upravi.

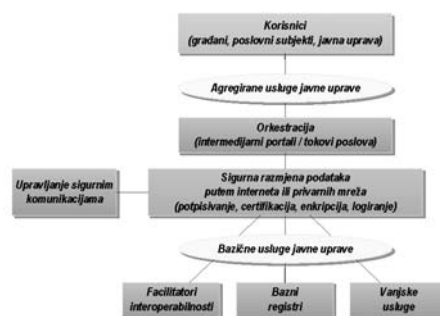
2.4 Konceptualni model okvira interoperabilnosti

Ishodište konceptualnog modela okvira interoperabilnosti jest pružanje elektronskih usluga javne uprave građanima, privrednim subjektima i institucijama javne uprave na svim nivoima čime će javna uprava:

- Modernizovati poslovanje.
- Povećati efikasnost.
- Sniziti troškove.
- Povećati transparentnost poslovanja.

- Povećati stepen zaštite i povjerenja u podatke koje vodi.

Svaka usluga javne uprave korisnicima (građanima, gospodarstvu, javnoj upravi) jest agregirana usluga javne uprave koja inicira pokretanje bazičnih usluga javne uprave. Konceptualni model pružanja usluga javne uprave ilustruje na koji način korisnici usluga dobivaju isporuku željenih (agregiranih) elektronskih usluga javne uprave na pouzdan način orkestracijom bazičnih usluga javne uprave uz pomoć sigurnih informacijsko-komunikacijskih infrastruktura. Bazične usluge javne uprave obuhvataju usluge povezane s vođenjem izvornih registara, korištenjem vanjskih usluga poput provjere valjanosti elektronskog potpisa i korištenjem facilitatora interoperabilnosti poput infrastrukture javnog ključa.

Slika 1. Konceptualni model pružanja usluga javne uprave¹

Uspješnost prelaska na elektronsku javnu upravu zasniva se na postupnom prelasku s pružanja usluga konvencionalnim putevima (šalter, pisarnica, pošta...) na elektronsko pružanje usluga (portali, elektronska pošta, razmjena podataka, mobilni uređaji...).

Dizajn i razvoj informacionih sistema na kojima se zasniva pružanje usluga javne uprave često zahvaća više institucija (moguće različitih administrativnih nivoa), stoga će institucije javne uprave svoje aktivnosti koordinisati s drugim institucijama (moguće različitih administrativnih nivoa) sa ciljem uspostave konzistentnog i održivog informaciono-komunikacionog ekosistema javne uprave u BiH. Kohezivni dio ovoga informacijsko-komunikacijskog ekosistema sastoji se od minimalne zajedničke infrastrukture koja na svim nivoima interoperabilnosti osigurava sposobnost institucija da orkestriraju bazične usluge javne uprave pri pružanju agregiranih.

Minimalna zajednička infrastruktura interoperabilnosti nužan je preduslov uspješne implementacije Okvira interoperabilnosti, a čine ju:

- Model Okvira interoperabilnosti BiH sa bibliotekom dokumenata Okvira
- Interresorna radna grupa za interoperabilnost (stručnjaci iz svih upravnih nivoa).
- Međunarodna razmjena službenih elektronskih dokumenata i elektronskih poruka s institucijama Evropske unije.
- Zajednički popis nadležnih institucija javne uprave za pitanja interoperabilnosti (u cijelosti i po komponentama) uključujući i pitanje obavljanja administrativnih poslova za pojedine Koordinacije.
- Repozitorij semantičke interoperabilnosti sa distribuiranim rječnicima vlada pojedinih upravnih nivoa baziranih na tehničkoj specifikaciji UN/CEFACT CCTS i međunarodnoj biblioteci jezgrenih komponenti (UN/CEFACT CCL).

¹ Izvor: European Interoperability Framework (EIF) 2.0, Figure 3-1, str. 14.

- Zajednička struktura kataloga javnih registara, institucije koje ih vode, prema kojim propisima ih vode, sadržaj registara prema propisima na transparentan način.
- Regulatorni okvir za interoperabilnost primjene elektronskog potpisa.
- Otvoreni katalog tehničkih standarda.
- Repozitorij generičkih poslovnih procesa javne uprave.
- Biblioteke softverskih komponentata - otvoreni kôd koji uključuje međunarodne komponente za specifične namjene (opcionarno).
- Portal dobre prakse (opcionarno).

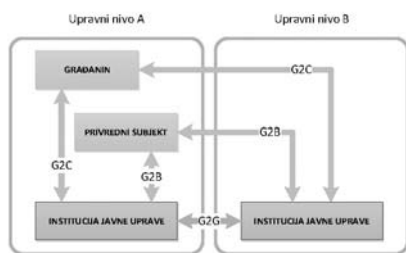
Minimalna vlastita infrastruktura interoperabilnosti jednog upravnog nivoa u obimu je ista kao i zajednička. Za razliku od zajedničke Interresorne radne grupe za interoperabilnost, koordinacioni mehanizam jednog upravnog nivoa počiva na Koordinaciji za interoperabilnost tog upravnog nivoa.

Dodatno, na pojedinom upravnom nivou, uspostavljaju se resursi za planiranje i praćenje razvoja elektronskih usluga iz domena tog upravnog nivoa:

- Katalog javnih registara i baza podataka kao podatkovne imovine koja je najvrijedniji resurs javne uprave.
- Katalog usluga, elektronskih i konvencionalnih, kao osnova za planiranje i praćenje napretka.
- Repozitorij poslovnih procesa kao osnove za organizaciono i procesno poravnanje institucija pružaoca usluga.
- Servisne sabirnice javne uprave
- Katalog upravnih tarifa/taksi za pokretanje i provođenje upravnih i drugih postupaka.

2.5 Scenariji pružanja usluga

Pružanje usluga javne uprave odvija se kroz nekoliko mogućih scenarija. Svi scenariji na jednoj strani imaju građane i privredne subjekte, a na drugoj institucije pojedinih administrativnih nivoa. Zavisno od životne situacije u kojoj se nalaze, građani i privredni subjekti koriste usluge različitih administrativnih nivoa.

Slika 2. Scenariji komunikacije građana/privrednih subjekata sa institucijama javne uprave¹

Implementacijom Okvira interoperabilnosti građani i privrednici Bosne i Hercegovine imaju mogućnost kroz jedinstveni elektronski pristup dobiti bilo koju elektronsku uslugu javne uprave u Bosni Hercegovini:

1. građanin unutar jednog upravnog nivoa traži i dobiva uslugu, pri čemu se usluga pruža ili unutar jedne institucije ili orkestracijom bazičnih usluga institucija istog upravnog nivoa,
2. građanin unutar jednog upravnog nivoa traži i dobiva uslugu pri čemu se usluga pruža orkestracijom bazičnih usluga institucija dvaju ili više upravnih nivoa,

3. građanin traži uslugu drugog upravnog nivoa, i dobiva ju od drugog upravnog nivoa

Obzirom da građani i privredni subjekti primarno pokreću agregirane usluge, njihovo je očekivanje da institucije javne uprave prikupe dokumentaciju/podatke od drugih institucija javne uprave po službenoj dužnosti kada za to postoji potreba u skladu sa propisima. Stoga će institucije osigurati ostalim institucijama javne uprave elektronski pristup i/ili razmjenu podataka po službenoj dužnosti, u skladu s propisima, bez obzira na upravni nivo kojem pripadaju. Građani i privredni subjekti vlasnici su svojih podataka, i zakonito je njihove podatke primijeniti samo za propisanu svrhu. U skladu sa propisima o zaštiti ličnih podataka, zabranjeno je skladištenje i naknadna upotreba njihovih podataka izvan propisanog obima i svrhe za koju su pribavljeni.

Institucije će pružanje agregovanih usluga zasnivati na orkestraciji interoperabilnih osnovnih usluga javne uprave različitih administrativnih nivoa. Pri tome, institucije javne uprave, kao vlasnici podataka u registrima iz svoje nadležnosti, smiju skladištiti podatke samo u obimu i za svrhu propisanu pravnim okvirima i ne smiju raditi redundantne kopije podataka iz nadležnosti drugih institucija.

2.6 Struktura Okvira interoperabilnosti BiH

Vijeće ministara BiH i vlade ostalih upravnih nivoa harmonizuju sistem interoperabilnosti u Bosni i Hercegovini donošenjem sljedećih regulatornih i provedbenih akata:

- Odluke o usvajanju Okvira interoperabilnosti BiH,
- Okvir interoperabilnosti BiH,
- Dugoročni razvojni programi interoperabilnosti,
- Sporazumi o interoperabilnosti sa uslovima razmjene elektronskih dokumenata i poruka,
- Uputstva o primjeni vodilja, preporuka i standarda.

Odluke o usvajanju Okvira interoperabilnosti BiH predstavljaju političku odluku jednog administrativnog nivoa za implementaciju interoperabilnosti u javnoj upravi.

Odluke o usvajanju Okvira interoperabilnosti BiH definiraju odnos Okvira interoperabilnosti prema reformi javne uprave i prelasku na elektronsku javnu upravu te sadrže dugoročne planove uspostave interoperabilnosti, institucije nadležne za pitanja i infrastrukturu interoperabilnosti uključujući semantičke i tehnološke standarde, vlastite koordinacione mehanizme te predstavnike u zajedničkoj Interresornoj radnoj grupi za interoperabilnost.

2.7 Sporazumi i protokoli o interoperabilnosti

Institucije uključene u pružanje agregovane elektronske usluge formalizovaće međusobnu saradnju sklapanjem sporazuma i protokola, koji će regulisati svaki nivo interoperabilnosti za svaku uslugu: pravni, procesni, semantički i tehnički. Uobičajeno je da se sporazumi sklapaju u formi memoranduma o razmjeni elektronskih dokumenata i poruka. Sporazumima će se dinamički dodavati pripadni protokoli sa detaljnim podacima o razmjeni, a vezani za svaku pojedinačnu elektronsku uslugu (između pojedinačnih ministarstava i/ili institucija).

Sporazumi i/ili protokoli moraju biti pisani sa dovoljno detalja da se osigura postizanje cilja: pružanje agregovanih elektronskih usluga, uz ostavljanje maksimalne interne autonomije svake uključene institucije, zato će u njihovu izradu biti uključene nadležne institucije javne uprave za pitanja interoperabilnosti.

Na pravnom nivou, sporazumi o interoperabilnosti determinirani su specifičnim i obavezujućim pravnim okvirima kojima su regulirane usluge (uključujući direktive Evropske komisije i njihovu transpoziciju u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine), te bilateralnim i/ili multilateralnim sporazumima.

Na organizacionom/procesnom nivou, sporazumi o interoperabilnosti specificiraju obaveze svake strane u poslovnim

¹ Izvor: European Interoperability Framework (EIF) 2.0, Figure 1-3, str. 5.

procesima i upotrebi podataka iz elektronskih usluga. Sporazumi na organizacionom nivou definišu očekivani nivo usluge, procedure eskalacije i podrške, kontaktne podatke i slično, pozivajući se kad je potrebno na semantičku i tehničku interoperabilnost.

Na semantičkom nivou, sporazumi o interoperabilnosti trebaju koristiti referentne taksonomije, šeme, kodne liste (šiframike), rječnike podataka, biblioteke XML šema dokumenata..., a detaljno specificiraju podatke i njihovu upotrebu u elektronskoj usluzi (isključivo prema svrsi definiranoj propisima).

Na tehničkom nivou, sporazumi o interoperabilnosti uključuju specifikacije sučelja, komunikacione protokole, specifikacije razmjene poruka, formate podataka, sigurnosne specifikacije i ostale specifikacije usluge.

U kontekstu pravne i procesne interoperabilnosti, sporazumi, a po potrebi i protokoli, o interoperabilnosti biće vrlo specifični u sadržaju. U kontekstu tehničke interoperabilnosti, a u manjoj mjeri i u semantičkoj interoperabilnosti, protokoli o interoperabilnosti trebaju koristiti postojeće formalizirane specifikacije.

3. Načela interoperabilnosti

3.1 Koordinativnost i razmjernost

Provedbene odluke o primjeni Okvira interoperabilnosti i njegovih pripadnih standardizacionih dokumenata donose se na administrativnim nivoima koji su najbliži građanima i koji mogu učinkovito i djelotvorno obaviti povjerene im poslove. Stoga svaki operativni nivo i svaka institucija okvir primjenjuju u odnosu na vlastite ustavne nadležnosti i s fokusom na usluge koje pružaju građanima i privrednim subjektima.

3.2 Korisnik u centru

Okvir interoperabilnosti zasniva se na načelima korisnicima usmjerene uprave u skladu s društvenim potrebama i prioritetima te potrebama korisnika. Vijeće ministara BiH i vlade ostalih upravnih nivoa teže ispunjenju očekivanja građana i privrednih subjekata:

- Pristup personaliziranim uslugama koje su jednostavne, sigurne i fleksibilne za korištenje.
- Dostava konvencionalnim i elektronskim kanalima (bilo kako, bilo gdje, bilo kada).
- Pristup uslugama putem jedinstvenih pristupnih tačaka (i u slučajevima kada više institucija učestvuje u pružanju usluge).
- Preuzimanje od korisnika samo informacija nužnih za pružanje usluge.
- Preuzimanje iste informacije od korisnika samo jedanput.
- Ujednačavanje nivoa dostupnosti istovrsnih elektronskih usluga građanima na svim upravnim nivoima.
- Zaštita privatnosti korisnika.

3.3 Uključivost i dostupnost

Primjenom načela uključivosti i dostupnosti u procesima definicije, dizajna i implementacije pojedinih usluga, svim grupama korisnika omogućeno je korištenje prednosti koje nudi primjena novih tehnologija s ciljem prevazilaženja pitanja diskriminacije i isključivanja po društvenoj, ekonomskoj ili drugoj osnovi.

Institucije javne uprave u BiH obezbijediće dostupnost javnih usluga svim građanima, uključujući i osobe s invaliditetom i starije osobe, u skladu sa specifikacijama za e-pristupačnost prepoznatima na evropskoj ili međunarodnom nivou.

3.4 Sigurnost i privatnost

Institucije javne uprave u BiH obezbijediće privatnost građana i povjerljivost informacija primljenih od privrednih

subjekata u skladu s pravnim okvirom koji reguliše privatnost i zaštitu ličnih podataka građana, odnosno postupanja s povjerljivim informacijama privrednih subjekata.

Institucije pružaoci usluga javne uprave uzeće u obzir specifične potrebe svake usluge javne uprave, u kontekstu politike sigurnosti i zaštite privatnosti građana.

3.5 Višejezičnost i višalfabetnost

Pri definiciji, dizajnu i implementaciji svake pojedine usluge, višejezičnost i višalfabetnost moraju biti adresirane s posebnom pažnjom. Očekivanje je građana da komuniciraju s javnom upravom na svom materinjem jeziku. U potpunosti će se poštivati ustavne odredbe o službenim jezicima i pismima.

Prilikom implementacije elektronskih usluga, informacioni sistemi moraju biti zasnovani na arhitekturama koje podržavaju višejezičnost i oba pisma koja se koriste u BiH. U slučajevima međuinstitucionalne komunikacije, kad god je to moguće, informacije u razmjeni razmjenjivače se u formatu koji nije ovisan o jeziku i pismu (primjenom zajedničkih rječnika).

3.6 Pojednostavljenje administracije

Poslovni subjekti suočavaju se s troškovima koji proizlaze iz neefikasnosti djelovanja javne uprave u obliku sakupljanja, upravljanja i obrade informacija u skladu s važećim pravnim obavezama a koji im ne donose dodane vrijednosti. Stoga je pojednostavljenje administracije te smanjenje administrativnog opterećenja i prepreka nužno za oslobađanje resursa u privredi.

3.7 Transparentnost

Javna uprava je transparentna prema svojim korisnicima kada oni mogu razumjeti administrativne procese i aktivno pratiti status administrativnih procedura u kojima učestvuju. Institucije javne uprave u BiH omogućiti će transparentnost procedura i usluga koje pružaju.

3.8 Očuvanje informacija

Zapisi i informacije u elektronskom formatu moraju se čuvati u zakonom propisanom periodu. Za sve zapise i druge oblike informacija institucije javne uprave u BiH će održati njihovu čitljivost, pouzdanost, integritet i dostupnost tokom vremena čuvanja, a u posebnim slučajevima i trajno.

3.9 Otvorenost

Institucije javne uprave u BiH spremne su dijeliti informacije i znanja unutar interesne zajednice sa krajnjim ciljem brže implementacije novih sistema i smanjenja troškova uspostave usluga. Pri uspostavi usluga, institucije javne uprave u BiH teže otvorenosti u okvirima svojih prioriteta i ograničenja, ustavnih ovlasti te s posebnom pažnjom na zaštitu podataka, zaštitu privatnosti i povjerljivost.

3.10 Višestruko (ponovno) korištenje

Znanja, rješenja, podatke i vrijednosti nastale radom institucija javne uprave u BiH biće date na raspolaganje drugim institucijama. Institucije javne uprave u BiH će omogućiti višekratno korištenje podataka direktno iz izvornih evidencija i registara, dijeljenje rješenja te saradnju na razvoju zajedničkih rješenja pri implementaciji usluga javne uprave.

3.11 Tehnološka neutralnost i prilagodljivost

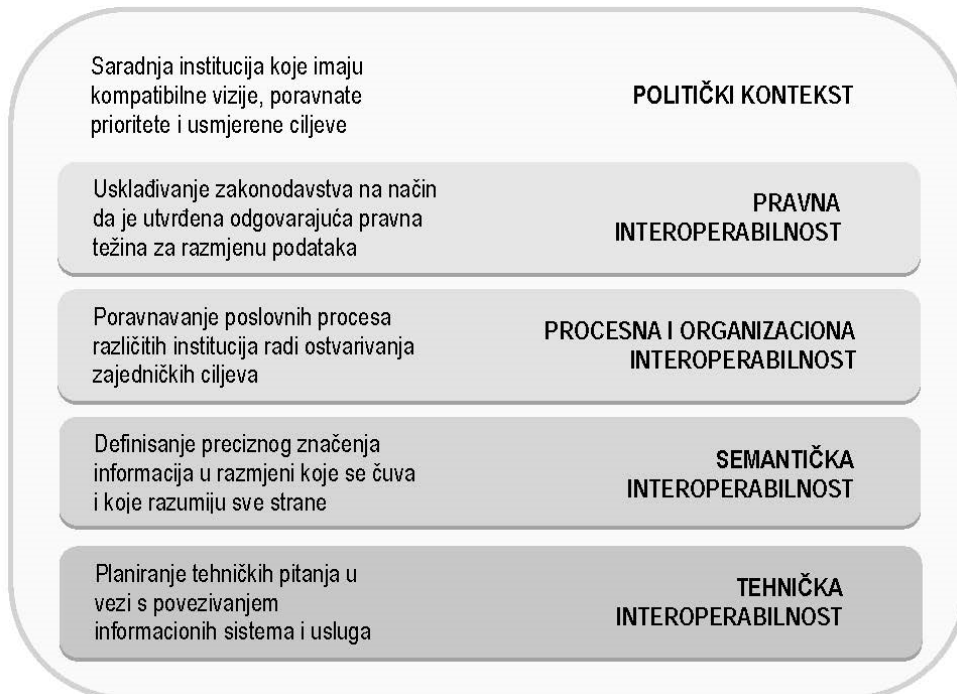
Kod izgradnje informacionih sistema i uspostave usluga javne uprave, primarni fokus mora biti na funkcionalne potrebe i poslovne procese. Načelo orijentiranosti na korisnika nameće zahtjev da korisnik mora biti tehnološki neovisan. Institucije javne uprave u BiH će izbjegavati nametanje specifičnih tehnoloških rješenja na građane, preduzeća i druge uprave pri uspostavi usluga i izgradnji informacionih sistema. Institucije javne uprave u BiH teže da njihova IKT infrastruktura bude fleksibilna te da osigurava

nezavisnost elektronskih usluga javne uprave od organizacije javne uprave i složenosti procesa.

3.12 Djelotvornost i efektivnost

Usluge javne uprave moraju biti uspostavljene na način da su djelotvorne i učinkovite za građane i privredne subjekte te da im osiguravaju najbolju vrijednost za poreze koje uplaćuju.

4. Nivoi interoperabilnosti

4.1 Politički kontekst

Općenito, politički kontekst podrazumijeva saradnju partnera s kompatibilnim vizijama, poravnatim prioritetima i usmjerenim ciljevima.

Politički kontekst u Bosni i Hercegovini pozicionira Vijeće ministara BiH, entitetske vlade, Vladu Brčko Distrikta BiH te kantonalne vlade kao partnere sa zajedničkom vizijom razvoja informacionog društva u BiH i provođenja reforme javne uprave iznesene u Strategiji razvoja informacionog društva BiH i Strategiji reforme javne uprave u BiH s poravnatim prioritetima i ciljevima u vezi izgradnje elektronske javne uprave i primjene IKT u procesu reforme javne uprave.

Uspješnost horizontalnih aktivnosti, koje uključuju više administrativnih nivoa, ovisi o stepenu političke podrške svakog pojedinačnog administrativnog nivoa, prioritetu i resursima (finansijskim, ljudskim, vremenskim) za postizanje usaglašenih ciljeva u dogovorenim vremenskim okvirima.

4.2 Pravna interoperabilnost

U segmentu postizanja pravne interoperabilnosti potrebno je stvoriti pravni osnov za razmjenu podataka/informacija te uskladiti pravne oblasti sa svrhom uklanjanja zapreka za postizanje interoperabilnosti unutar i izvan opsega vlastitog upravnog nivoa. Usklađivanjem pravnih oblasti utvrđuje se postoje li među njima pravne zapreke za postizanje ciljeva unutar dogovorenog političkog konteksta. Ukoliko prepreke dolaze kao posljedica primjene propisa donesenih na višim administrativnim nivoima, nužno je usklađivanje pravnih oblasti na tim nivoima.

Pri provedbi svega gore navedenoga, dužna pažnja biće posvećena poštovanju ustavnog uređenja BiH i ustavno definisanih nadležnosti.

4.3 Organizaciona interoperabilnost

Institucije javne uprave u BiH trebaju dokumentovati svoje poslovne procese na kojima se zasniva pružanje usluge javne uprave. Također, ukoliko u isporuci usluge učestvuje više različitih institucija, one trebaju postići dogovor te dokumentovati povezivanje poslovnih procesa. U svrhu dokumentovanja poslovnih procesa preporučuje se korištenje referentnih generičkih modela poslovnih procesa i standarda, kao dijela zajedničke infrastrukture interoperabilnosti.

Ukoliko u isporuci usluge učestvuje više različitih institucija, institucija nadležna za pružanje usluge javne uprave treba s ostalim institucijama dogovoriti međusobne organizacione odnose u kontekstu isporuke usluga javne uprave. U svrhu regulacije međusobnih prava i obaveza, zajedničkih aktivnosti i poslovnih procesa institucije će sklopiti sporazum o interoperabilnosti.

Institucije javne uprave u BiH trebaju propisati politiku upravljanja promjenama unutar svojih ovlasti, kako bi se osigurala kontinuirana isporuka usluga javne uprave. Ukoliko u isporuci usluge učestvuje više različitih institucija, politika upravljanja promjenama treba predvidjeti učestvovanje svih institucija.

4.4 Semantička interoperabilnost

Semantička interoperabilnost je sposobnost svih strana da na isti način tumače značenja podataka/informacija koje razmjenjuju. Semantička interoperabilnost osigurava da je tačnost značenja jednog podatka razumljiva i održana tokom svih procesa razmjena u koje je taj podatak uključen. U tu svrhu institucije javne uprave u BiH koristiće referentne semantičke komponente, kao dijela zajedničke infrastrukture interoperabilnosti.

Semantička imovina (eng. Semantic Assets) obuhvaća sve resurse potrebne za ostvarivanje semantičke interoperabilnosti. Čine ju klasifikacioni sistemi, nomenklature, šifrnici,

pojmovnici, rječnici, XML šeme i slični popisi, te specifikacija njihovih međusobnih veza i pravila preslikavanja među njima.

Institucije javne uprave u BiH će postupati s posebnom pažnjom u vezi sa zaštitom osobnih podataka građana.

4.5 Tehnička interoperabilnost

Tehnička interoperabilnost odnosi se na sve tehničke aspekte povezivanja dvaju ili više informacionih sistema, a uključuje specifikacije sučelja, servisa za podatkovno povezivanje, servisa za interkonekciju, prezentaciju podataka... Institucije javne uprave u BiH primjenjivaće usaglašene tehničke standarde sa svrhom efikasnijeg i efektivnijeg upravljanja i mobilizacije IKT resursa javne uprave u oblastima u kojima nije preporučeni standard, institucije javne uprave u BiH primjenjivaće sektorske standarde i specifikacije.

5. Upravljanje Okvirom

Okvir interoperabilnosti djeluje u kompleksnom okruženju podložnom čestim promjenama, te je potrebno održivo upravljanje modelom Okvira interoperabilnosti. Upravljanje Okvirom interoperabilnosti osnov je primjene i upravljanja promjenama Okvira. Izvršavanje zadaća svake zainteresovane strane osnov je mehanizma održavanja Okvira interoperabilnosti.

Upravljanje okvirom interoperabilnosti uzima u obzir ustavnopravno uređenje Bosne i Hercegovine te nužnost međuentitetske saradnje na državnom nivou u pitanjima od zajedničkog interesa u funkcioniranju države Bosne i Hercegovine. Također, u obzir je uzeta specifičnost ustavnopravnog uređenja Federacije BiH te nužnost međukantonalne saradnje na federalnom nivou kao i specifičnost Brčko distrikta BiH kao jedinstvene administrativne jedinice lokalne samouprave pod suverenitetom BiH.

Stoga je za funkcioniranje države Bosne i Hercegovine nužna je saradnja svih nivoa vlasti u pitanjima od zajedničkog interesa. Upravljanje Okvirom interoperabilnosti, kao pitanje od zajedničkog interesa u Bosni i Hercegovini, uzima u obzir ustavnopravno uređenje Bosne i Hercegovine.

5.1 Organizacija implementacije Okvira

U BiH implementaciju interoperabilnosti provode sve institucije javne uprave u okviru svojih ustavnih nadležnosti na svim upravnim nivoima.

Opći interes svih upravnih nivoa je:

1. imenovanje svojih stručnjaka za sudjelovanje u Interresornoj radnoj grupi,
2. uspostavljanje saradnje sa tijelima Evropske unije i drugim međunarodnim tijelima vezano za razvoj okvira europskih javnih usluga,
3. osiguravanje političkog konteksta za postizanje pravne, organizacijske, tehničke i semantičke interoperabilnosti između pojedinih administrativnih nivoa sa ciljem pružanja agregiranih usluga građanima.

Interes je Vijeća ministara BiH i/ili vlade jednog upravnog nivoa da:

1. imenuje svoje stručnjake za učestvovanje u održavanju modela Okvira,
2. usvoji dugoročni plan implementacije Okvira,
3. prati rezultate primjene Okvira,
4. odrediti instituciju nadležnu za pitanja interoperabilnosti.

Interes je jedne institucije javne uprave da:

1. u dugoročnom planu ima svoj projekt za e-Uslugu ili modernizaciju registra s pripadnim finansijskim planom,
2. u okviru pripreme projekta, dizajnira se procesni model i okvirni dizajn arhitektura,

3. izradi pravilnik (koji koristi modele preporučene Okvirom),
4. dizajnira vlastiti rječnik i XML šeme i učestvuje u dizajniranju i nadogradnji zajedničkog rječnika,
5. priprema dokumentacije za javnu nabavku prema preporukama Okvira,
6. dizajnira elektronske usluge i elektronsko vođenje registara na bazi procesnog modela i usaglašenih standarda,
7. u okviru fizičke izgradnje i implementacije, provede sistem integracioni test i test prihvatljivosti (eng. User Acceptance Test) na bazi prethodnih modela i standarda,
8. za izvršenje usluga koristi interoperabilne servise unutar vlastitog administrativnog nivoa i između administrativnih nivoa.

Horizontalna kolaboracija na nivou pojedinog upravnog nivoa provodi se putem Koordinacije za interoperabilnost tog upravnog nivoa. Na taktičkom nivou, Koordinacija provodi koordinativne aktivnosti u svrhu sinkronizacije i sinergije primjene Okvira interoperabilnosti na operativnom nivou, te u svrhu unaprjeđivanja tehničkih, semantičkih, procesnih i pravnih preporuka u skladu s promjenama tehnologija i strateških/političkih odluka.

Koordinacija između upravnih nivoa provodi se putem Interresorne radne grupe za interoperabilnost u radu koje učestvuju imenovani predstavnici svih upravnih nivoa.

Na operativnom nivou, pri implementaciji projekata primjene informacione tehnologije u implementaciji gotovih rješenja, razvoju novih rješenja, nadogradnji postojećih rješenja, integraciji internih sistema ili integraciji s spoljnim sistemima, institucije primjenjuju usaglašene preporuke i standarde. Umjesto stvaranja vlastitih kopija podataka u vlasništvu drugih institucija, organi trebaju, u najvećoj mogućoj mjeri i u skladu sa vlastitim prioritetima, koristiti podatke iz izvornih registara integracijom s tim registrima gdje god je ona omogućena.

5.2 Izmjena / Održavanje Okvira

Održivost Okvira interoperabilnosti BiH zasniva se na cikličkom mehanizmu prihvatanja novih elemenata interoperabilnosti te procesu njihovog održavanja kroz izmjene i dopune.

Minimalni zajednički mehanizmi za obezbjeđenje održivosti sistema interoperabilnosti obuhvataju:

- Mehanizam održavanja okvira interoperabilnosti.
- Mehanizam ažuriranja zajedničkog rječnika pojmova i biblioteke jezgrenih komponenti.
- Mehanizam održavanja portala dobrih praksi.
- Mehanizam saradnje između Koordinacija (koji omogućava i bilateralne i multilateralne odnose).
- Upravljanje vremenskim okvirom usklađivanja i povezivanja javnih registara Vijeća ministara BiH i vlada ostalih upravnih nivoa.

Navedeni mehanizmi pokreću se usvajanjem Okvira interoperabilnosti BiH, a održivost mehanizama koordinirano osiguravaju tijela nadležna za interoperabilnost.

Institucionalni resursi za pripremu, održavanje i implementaciju Okvira interoperabilnosti zadani su obimom poslova koje pojedine institucije obavljaju i stručne spremnosti kapaciteta bitnih za interoperabilnost. Iako primjena Okvira interoperabilnosti podrazumijeva primjenu od strane svih institucija javne uprave, na svakom upravnom nivou potrebno je odrediti instituciju nadležnu za pitanja interoperabilnosti.

Na najvišem nivou su administrativni kapaciteti za pripremu i donošenje odluka pri Vijeću ministara BiH i vladama ostalih

upravnih nivoa koji su odgovorni za poslove uspostave političko-pravnog konteksta Okvira interoperabilnosti.

Stručni kapaciteti bitni za provedbu interoperabilnosti okupljaju, prema opisima radnih mjesta, eksperte, uposlenike institucija višeg stepena IKT spremnosti, kao i uposlenike institucija koje su nadležne za pitanja interoperabilnosti. Pri tome je potrebno uzeti u obzir stepen spremnosti svake pojedine institucije za prihvaćanje novih tehnologija.

5.3 Inicijalni planovi i budžetske projekcije

U skladu s postojećim propisima, Vijeće ministara BiH i vlade ostalih upravnih nivoa odgovorni su da, za institucije iz svoje nadležnosti, osiguraju organizacione, finansijske, tehničke i druge predušlove za pitanja interoperabilnosti, te da postavne pravne nadležnosti za implementaciju projekata interoperabilnosti javnih registara i drugih evidencija.

Iako pitanje interoperabilnosti nije političko pitanje, već pitanje svrhovitosti i korištenja potencijala modernog naučno-tehnološkog razvoja, ono sadržava političku volju Vijeća ministara BiH i vlada ostalih upravnih nivoa da sinkronizirano, u zajednički dogovorenim rokovima, uspostave interoperabilnost, odnosno da organizuju, finansiraju i provedu uspostavu samog okvira interoperabilnosti kao i projekte kojima će se modernizovati javni registri i omogućiti elektronske usluge.

Institucije koje vode javne registre trebaju se pripremiti i izgraditi sisteme za elektronske usluge te omogućiti interoperabilnost prema drugim javnim registrima potrebnim za pružanje te usluge, a Vijeće ministara BiH i vlade ostalih upravnih nivoa te parlamenti će usvojiti planove i osigurati finansijska sredstva za te namjene.

5.4 Praćenje dobrih praksi i upravljanje znanjem

Upravljanje informacionim resursima jedna je od najstarijih funkcija države, no tek su suvremene informacione i komunikacione tehnologije omogućile puno iskorištenje potencijala informacionih resursa. Za razliku od materijalnih resursa te zahvaljujući suvremenim informacionim i komunikacionim tehnologijama, informacioni resursi su:

- djeljivi (više korisnika može istovremeno koristiti isti informacioni resurs),
- univerzalno dostupni (iz bilo kojeg dijela svijeta i u bilo koje vrijeme 24x7x365, nezavisno o radnom vremenu nadležne institucije) i
- upotrebom povećavaju kvalitetu i vrijednost.

Izgradnja suvremene elektronske javne uprave na svim nivoima nužno uključuje veliki broj sudionika. Za uspostavljanje interoperabilnosti ključno je koordinirano upravljanje programima i projektima informatizacije javne uprave. Da bi se postigao cilj povećanja efikasnosti i djelotvornosti javne uprave potrebno je prepoznati i učiniti dostupnim znanja o primjerima dobrih praksi te iskustvima planiranja i provedbe programa i projekata uspostave interoperabilnosti.

Primjena znanja je svakodnevni proces iniciran internim ili eksternim događajima. Primarni fokus je upotreba repozitorija znanja, kolaboracionih sistema te primjene znanja u procesima. Time se može znatno ubrzati procese planiranja i provedbe programa i projekata te smanjiti rizike, čime se postižu uštede, podiže kvalitet rezultata i skraćuje vrijeme od pokretanja projekta do uspostave usluge.

Jedan od ključnih faktora uspjeha praćenja dobrih praksi i upravljanja znanjem je kreiranje i podržavanje organizacione kulture, uključujući uspostavu mreže eksperata, virtualnih timova i središta izvrsnosti (eng. *centre of excellence*), koja podržava ugodnu okolinu za rad i korištenje znanja eksperata korištenjem informacionih sistema kao što su baze znanja, kolaboracione tehnologije i digitalne arhive dostupnima putem interneta.

5.5 Praćenje implementacije i izvještavanje

Praćenje implementacije Okvira interoperabilnosti zasniva se na periodičkom izvještavanju koje Vijeću ministara BiH i vladama ostalih upravnih nivoa podnose njihove Koordinacije za interoperabilnost¹ o napretku u odnosu na inicijalne planove i finansijska sredstva te na periodičkom izvještavanju koje Vijeću ministara BiH i vladama ostalih upravnih nivoa podnosi Interresorna radna grupa za interoperabilnost². Svi izvještaji javno se objavljuju i predstavljaju dio ukupne dokumentacije Okvira interoperabilnosti u BiH.

6. Primjena u javnoj upravi

Ishodište djelovanja svih subjekata u primjeni Okvira interoperabilnosti usmjereno je na izgradnju elektronskih usluga javne uprave. Pružanje usluga javne uprave usmjereno je na korisnika i njegove potrebe. U kontekstu građana to podrazumijeva da institucije javne uprave, uz saglasnost tražioca usluge ili na osnovu zakonom propisane svrhe, prikupljaju dokumentaciju/podatke od drugih institucija javne uprave automatizovanim procedurama (razmjena podataka) i na taj način brže razmjenjuju podatke.

Mehanizmi za saradnju i transparentnost u odabiru, predlaganju, donošenju, primjeni, objavljivanju i održavanju normi, postupaka, usluga i zajedničkih resursa potrebnih za provedbu zajedničkih projekata i postizanje ciljeva na svim administrativnim nivoima, uvažavaju nadležnosti administrativnih nivoa i pojedinih institucija.

Strateški nivo primjene / eksploatacije Okvira interoperabilnosti uspostaviti će sljedeće funkcije:

1. Uspostava i održavanje elektronskih usluga javne uprave.
2. Vodenje kataloga usluga, javnih registara i baza podataka.
3. Uređivanje nadležnosti za javne registre.
4. Vodenje zajedničkog rječnika pojmova i podataka te repozitorija XML šema dokumenata.
5. Vodenje zajedničkih repozitorija generičkih modela poslovnih procesa.
6. Izgradnja i održavanje servisnih sabirnica javne uprave.
7. Izgradnja, održavanje i korištenje infrastruktura javnog ključa (PKI, elektronski potpis) i facilitatora za interoperabilnost.
8. Razvoj i održavanje zajedničkih tehnoloških standarda.
9. Održavanje biblioteke dokumenata Okvira interoperabilnosti BiH.
10. Uspostava i održavanje potpornih servisa.
11. Koordinacioni mehanizmi i organizaciona podrška.
12. Donošenje provedbenih propisa usklađenih sa Okvirom.
13. Priprema projekata za postizanje interoperabilnost
14. Učenje iz dobrih praksi

Upravna kontrolabilnost primjene Okvira interoperabilnosti postiže se raspoređivanjem elektronskih usluga i javnih registara po upravnim oblastima.

Finansijska kontrolabilnost postiže se uspostavom projektnih kontrolnih tačaka po budžetskim pozicijama (budžetskim glavama), uključujući stvaranje novih prihoda od elektronskih usluga, prihoda od taksi, te projiciranje smanjenja troškova kao posljedice efikasnijeg elektronskog upravnog poslovanja.

Razvoj IKT-a u javnoj upravi zasniva se na dva osnovna modela:

¹ Vidjeti poglavlje 0 4.1 Organizacija implementacije Okvira

² Vidjeti poglavlje 0 4.1 Organizacija implementacije Okvira

- Razvoj vlastitim resursima (službe za informatiku u ministarstvima i institucijama)
- Razvoj nabavkom spoljnih usluga izgradnje informacionih sistema i nabavkom gotovih rješenja, odnosno "outsourcing-om".

U oba slučaja, potrebno je da dizajn i primijenjene metodologije budu usklađene sa usaglašenim preporukama i standardima, u najvećoj mogućoj mjeri, uzimajući u obzir širu sliku okruženja u kojem sistem djeluje.

6.1 Uspostava i održavanje elektronskih usluga javne uprave

Vijeće ministara BiH i vlade ostalih upravnih nivoa svoje će prioritete u izgradnji elektronskih usluga, modernizaciji javnih registara i izgradnji infrastruktura interoperabilnosti odlučiti kroz dugoročne razvojne programe.

Pitanja interoperabilnosti između ministarstava i institucija jednog upravnog nivoa koordinisaće se i usklađivati preko Koordinacije za interoperabilnost pri vladi tog upravnog nivoa, odnosno Vijeću ministara BiH.

Pitanja interoperabilnosti i shema za međupovezivanje elektronskih usluga ministarstava i institucija različitih upravnih nivoa koordiniraće se i usklađivati preko Interresorne radne grupe za interoperabilnost BiH.

Institucije javne uprave razviće sučelja na registrima izvornih podataka, uskladiti ih na semantičkom i tehničkom nivou te ih javno objaviti. Institucije javne uprave trebaju koristiti zajednički usaglašenu taksonomiju osnovnih javnih usluga i usaglasiti se o minimalnim zahtjevima na usluge za sigurnu razmjenu podataka. Protokolima o razmjeni elektronskih

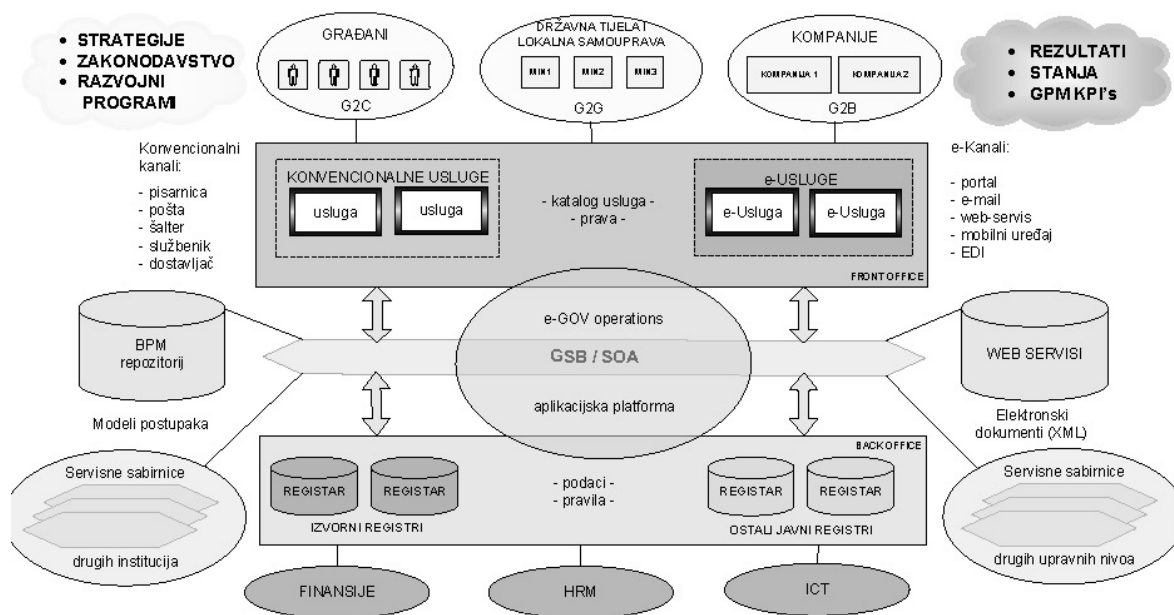
dokumenata i poruka, na nivou ministarstava i institucija, uredit će se međusobni odnosi saglasno poglavlju 2.7.

Registri izvornih podataka, koje u skladu s ustavnim ovlastima vode institucije javne uprave, biće dostupni drugim institucijama na istom ili drugim administrativnim nivoima u skladu sa definisanim pravnim okvirom. Institucije javne uprave istovremeno će implementirati pristupne i kontrolne mehanizme kako bi se osigurala sigurnost i privatnost u skladu sa važećim zakonskim propisima.

Prioritet u modernizaciji javnih registara imaju izvorni registri jer se njihovi podaci masovno koriste u izvedenim javnim registrima.

Generička arhitektura elektronske javne uprave određenog upravnog nivoa (Slika 3) sastoji se od sljedećih slojeva:

- I. Krajnji korisnici usluga.
- II. Katalozi elektronskih usluga s dostupnošću po elektronskim kanalima.
- III. Konvencionalni i elektronski komunikacioni kanali.
- IV. Repozitoriji poslovnih procesa, rječnici pojmova i podataka te katalozi web servisa.
- V. Servisna sabirnica javne uprave za sigurnu razmjenu elektronskih dokumenata i poruka.
- VI. Infrastruktura interoperabilnosti (elektronski potpis, elektronski identitet, elektronski dokument i ostali facilitatori).
- VII. Izvorni javni registri i izvedeni javni registri.
- VIII. Organizacioni i tehnički resursi javne uprave za pružanje usluga.

Slika 3. Generička arhitektura elektronske javne uprave određenog upravnog nivoa

Generička arhitektura elektronske javne uprave, primjenjiva je za Vijeće ministara BiH i vlade ostalih upravnih nivoa, određena je strategijskim okvirom, zakonodavstvom i razvojnim programima, a uspješnost njene primjene mjeri se postignutim stanjima i rezultatima pomoću indikatora uspješnosti javne uprave (KPI, kao dio mjerenja uspješnosti uprave (eng. Government Performance Management – GPM)).

Pružanje jedne složene/agregirane usluge javne uprave zasniva se na drugim/bazičnim uslugama i informacijama iz izvornih registara kojima upravljaju druge institucije ili institucije

na drugim administrativnim nivoima (prema konceptualnom modelu u poglavlju 2.4. a na osnovu EIF 2.0).

Model promovira ponovnu višestruku upotrebu informacija, specifikacija, rješenja i koncepata preko minimalne zajedničke infrastrukture, a uz strogo poštovanje vlasništva nad podacima i pravnog okvira za njihovu razmjenu i skladištenje. Pri uspostavljanju usluga javne uprave, institucije javne uprave trebaju preferirati otvorene standarde, uzimajući u obzir pokrivenost funkcionalnih potreba, zrelost i tržišnu podršku.

Model ima svojstvo modularnosti koji pojedine sisteme, na konceptualnom nivou, promatra kao uslužne module na čijem se međusobnom povezivanju, preko interoperabilne infrastrukture, osnovi pružanje elektronskih usluga javne prave.

Na operativnom nivou, primjena Okvira interoperabilnosti uključuje selektivan odabir preporučenih standarda i postojećih zajedničkih resursa pri povezivanju i poboljšavanju postojećih sistema i procesa, što može uključivati njihovu dogradnju i prilagodbu, a reguliraju se protokolom o interoperabilnosti (između institucija). Primjena Okvira interoperabilnosti na operativnom nivou polazi od neposrednih interesa dvaju ili više institucija, jednog ili više upravnih nivoa, sa zajedničkim ciljem pružanja elektronske usluge korisnicima, građanima i privrednim subjektima.

6.2 Katalozi usluga, javnih registara i baza podataka

Svaki administrativni nivo uspostavlja resurse svog administrativnog nivoa koji služe planiranju i praćenju razvoja elektronskih usluga:

- Katalog javnih registara i baza podataka kao podatkovne imovine koja je najvrijedniji resurs javne uprave,
- Katalog usluga, elektronskih i konvencionalnih, kao osnova za planiranje i praćenje napretka,
- Repozitorij poslovnih procesa kao osnove za organizaciono i procesno povezivanje institucija pružaoca usluga,
- Katalog upravnih tarifa/taksi za pokretanje i provođenje upravnih i drugih postupaka.

Izvorni registri osnovnih podatkovnih objekata u sistemu javne uprave predstavljaju izvor podataka za izvedene registre. Osnovni podatkovni objekti vezani su za upravne oblasti nadležna ministarstava a organizovani su u sedam osnovnih podatkovnih konteksta:

- I. Prostor i objekti,
- II. Stanovništvo,
- III. Pravne osobe,
- IV. Javne finansije,
- V. Propisi, strategije, planovi i odluke,
- VI. Statistike i mjerenja,
- VII. Pojmovnici i metapodaci.

Institucije nadležne za vođenje izvornih registara javno objavljuju specifikacije sučelja za preuzimanje podataka. U slučaju postojanja obaveze tražioca usluge za plaćanjem taksi, potrebno je omogućiti plaćanja različitim kanalima plaćanja: konvencionalno, uplatnicom, mobilnim plaćanjem, internetskim plaćanjem, kartičnim plaćanjem...

6.3 Nadležnost za javne registre

Unutarnje organizacione jedinice institucija javne uprave, u skladu sa svojim ovlastima, a prema važećim propisima, imaju nadležnosti nad određenim upravnim oblastima, odnosno funkcijama. Pravni okvir regulira vođenje registra. Pri tome, nadležnosti u vlasništvu nad podacima i upravljanju registrom moraju biti jasno identificirane. Također, način upravljanja poslovnim procesima te sami procesi dodavanja, izmjene ili brisanja podataka u registru moraju imati jasno uporište u pravnom okviru. Posebno, u slučaju da registar sadrži lične podatke, upravljanje ličnim podacima biće usklađeno sa pravnim okvirom zaštite ličnih podataka i pod regulatornim utjecajem Agencije za zaštitu ličnih podataka BiH.

Procesi obično uključuju korištenje usluga javne uprave više institucija na osnovu tačke 2.4. Usluga javne uprave je određeni agregatni posao ili radnja koja je uvijek u nadležnosti jedne institucije javne uprave i u pravilu zahvaća registre iz nadležnosti te institucije.

Svako povezivanje registara, na istom ili različitim upravnim nivoima, mora biti zasnovano na propisima, uvažavati nadležnosti u vlasništvu nad podacima, nadležnosti u upravljanju i vođenju registra te se pojavljivati kao posljedica primjene propisa. Pri tome propisi ne smiju biti barijera elektronskom povezivanju registara.

6.4 Zajednički rječnik i repozitorij XML šema dokumenata

Zajednički rječnik i repozitorij XML šema dokumenata, koji sadrži strukture i značenja podataka u razmjeni, neophodan je instrument postizanja semantičke interoperabilnosti. Zajednički rječnik podataka i repozitorij XML šema sadrži referentne komponente semantičke interoperabilnosti: pojmove, definiciju pojmova, te značenje pojedinačnih pojmova u razmjeni podataka, a vodi se pomoću profesionalnih razvojnih okolina (eng. Integrated Development Environment - IDE) integriranih s repozitorijem koji pored rječnika iz Okvira interoperabilnosti sadrži i definicije globalnih standarda na kojima su rječnici zasnovani. Komponente sadržane u rječniku i repozitoriju predstavljaju referentne komponente usklađene s propisima, koje se brzo i jednostavno mogu razraditi i usklađivati radi primjene u pojedinačnim institucijama, odnosno razmjeni podataka između dvaju ili više institucija.

Zajednički rječnik podataka i repozitorij XML šema osigurava da je tačnost značenja jednog podatka razumljiva i održana tokom svih procesa razmjena u koje je uključen. Imajući u vidu da odvijanje jednog procesa može imati više razmjena podataka između institucija različitih administrativnih nivoa, te da je u takvim procesima nužno osigurati jednoznačnost značenja podataka u razmjeni, nužno je održavati jedinstveni rječnik i repozitorij XML šema dokumenata.

6.5 Zajednički repozitorij generičkih modela poslovnih procesa

Poslovni procesi u institucijama javne uprave uređeni su pravnim okvirima koji uređuju određenu upravnu oblast. Modeliranje poslovnih procesa svake pojedine institucije preduslov je za poravnanje poslovnih procesa različitih institucija. Model poravnatih poslovnih procesa iskazuje se kroz generičke modele poslovnih procesa i podloga je za efikasno međuinstitucionalno povezivanje na procesnom nivou i uvođenje elektronskih usluga javne uprave.

Zajednički repozitorij generičkih modela poslovnih procesa definiše standardizovane (generičke) modele poslovnih procesa, namijenjen je standardizaciji u dokumentiranju poslovnih procesa, a vodi se pomoću profesionalnih alata za modeliranje poslovnih procesa.

Institucije javne uprave pojedinih upravnih nivoa razraditi će vlastite poslovne procese, uz mogućnost primjene zajedničkog repozitorija generičkih modela poslovnih procesa, a u skladu sa važećom regulativom tog upravnog nivoa.

Repozitorij olakšava i ubrza usklađivanje stvarnih modela interoperabilnih poslovnih procesa. Institucije javne uprave koriste generičke modele kao referentne obrasce pri dokumentiranju vlastitih poslovnih procesa.

Osim u kontekstu interoperabilnosti, repozitoriji poslovnih procesa ključni su instrument u oblasti unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru (eng. Public Internal Financial Control), unutarnje revizije i upravljanja finansijskim kontrolama, te kao takvi imaju svojstvo višestrukog (ponovnog) korištenja.

6.6 Servisne sabirnice javne uprave

Servisna sabirnica javne uprave (eng. Government Service Bus - GSB) namijenjena je standardizaciji komunikacione infrastrukture javne uprave te službenoj razmjeni elektronskih dokumenata s drugim institucijama javne uprave, pružaocima usluga i ostalim subjektima. Institucije javne uprave trebaju osigurati usluge servisne sabirnice. Također, Vijeće ministara BiH

i vlade ostalih upravnih nivoa trebaju osigurati usluge centralne servisne sabirnice, nezavisno od načina implementacije.

Povezivanje aplikacija svaka sa svakom stvara probleme u održavanju sistema i u konačnici rezultira stvaranjem tzv. "špageti" infrastrukture. Budući da je kod promjene poslužioaca ili komunikacionog sučelja bilo koje aplikacije potrebno promjene unijeti u svim aplikacijama koje s njom komuniciraju, postojanje središnje sabirnice svodi unošenje promjena na dva sistema: sistem koji se mijenja i sabirnici; jer svaka aplikacija komunicira samo sa sabirnicom, a sabirnica orkestrira komunikaciju s drugim sabirnicama i aplikacijskim sistemima.

6.7 Infrastruktura javnog ključa (PKI, elektronski potpis) i facilitatori za interoperabilnost

Jedna od osnovnih tehnologija za implementaciju elektronskih usluga jest infrastruktura javnih ključeva (PKI). U Bosni i Hercegovini trenutno postoji niz nezavisnih PKI infrastruktura, prije svega elektronsko bankarstvo i djelomično u sektoru elektronske vlade koji djeluju u manje ili više zatvorenim sistemima.

U svrhu međusobnog priznavanja elektronskih potpisa izdatih od različitih ovjerilaca, nužno je, u skladu s postojećem pravnom okviru za elektronski potpis, uspostaviti sistem akreditacije ovjerilaca te omogućiti pravno djelovanje elektronskog potpisa na teritoriji BiH u skladu s pravnom stečevinom EU.

6.8 Zajednički tehnološki standardi

Tehnički aspekti, poput specifikacija sučelja, servisa za podatkovno povezivanje, servisa za interkonekciju, prezentaciju podataka i slično, u svom sadržaju nisu specifični isključivo za javnu upravu. Institucije javne uprave koriste preporučene tehničke standarde dokumenta te metodologiju za procjenu i odabir specifikacija. U oblastima u kojima nije preporučen standard, potiče se upotreba sektorskih standarda i specifikacija kad god je to moguće.

6.9 Biblioteka dokumenata Okvira interoperabilnosti BiH

Biblioteka sadrži sve dokumente interoperabilnosti koji se koriste u provedbi Okvira interoperabilnosti ili su u pripremi. Cjelovita biblioteka službeno usvojenih dokumenata i dokumenata u javnoj raspravi, objavljuje se javno i dostupna je svim zainteresovanim stranama.

6.10 Potporni servisi

Potporni servisi, kao aktivnosti ili funkcije neophodne za uspješnu implementaciju interoperabilnosti, uključuju:

- **kolaboracijska platforma** za saradnju na razvoju dokumenata interoperabilnosti,
- **centralni portal** omogućava javno objavljivanje dokumenata Okvira interoperabilnosti, dobre prakse i znanja te pristup objedinjenim i korisnički prilagođenim uslugama (kontinuisani razvoj uspostavljene platforme za obezbjeđenje podrške novim zahtjevima),
- **sistem za autentikaciju i autorizaciju** na nivou sistema omogućava pristup i upravljanje uslugama i resursima Okvira interoperabilnosti u skladu s pravima i ovlaštenjima,
- **biblioteke softverskih komponenata** saglasno razvoju interesne zajednice otvorenog koda, institucije će razvijati i dijeliti biblioteke otvorenog koda (eng. *Open source*) za potrebe razvoja i primjene interoperabilnosti

6.11 Organizaciona podrška i nadležnost institucija za interoperabilnost

Vijeće ministara BiH i vlade ostalih upravnih nivoa će odrediti institucije nadležne za pitanja interoperabilnosti svog upravnog nivoa. Nadležne institucije pruže organizacionu podršku institucijama tog upravnog nivoa u primjeni Okvira, te administrativnu, stručnu i tehničku pomoć radu Koordinacije za interoperabilnost tog upravnog nivoa.

Institucija nadležna za pitanja interoperabilnosti:

1. Objavljuje relevantne standarde, preporuke i arhitekture za institucije istog administrativnog nivoa.
2. Pruža stručnu pomoć institucijama u pripremi projekata, izradi pravilnika, pripremi tenderske dokumentacije i dizajnu rješenja (uz korištenje standarda i preporuka Okvira).
3. Pruža stručnu pomoć u primopredaji kompleksnih rješenja.
4. Bilježi dobre prakse i popularizira efekte.
5. Pruža stručnu i administrativnu pomoć u radu Koordinacije vlastitog upravnog nivoa, te održavanje Okvira.
6. Pruža stručnu i administrativnu pomoć predstavnicima u Interresornoj radnoj grupi za interoperabilnost, te održavanje Okvira.
7. Predlaže politike vlastite vlade i izrađuje nacрте dugoročnog plana za tu vladu (odnosno Vijeće ministara BiH).
8. Prati rezultate i provodi mjerenja prema aktualnom radnom okviru Evropske unije.

Institucija nadležna za interoperabilnost razvija, održava i nadzire glavne konstruktivne elemente infrastrukture interoperabilnosti kao što su:

- a. Biblioteka dokumenata interoperabilnosti,
- b. Repozitorij poslovnih procesa,
- c. Metarječnik i rječnik podataka,
- d. Biblioteka XML šema dokumenata,
- e. Servisna sabirnica javne uprave,
- f. PKI infrastruktura,
- g. Katalog javnih registara i elektronskih usluga,
- h. Portal dobrih ePraksi.

Navedeni elementi infrastrukture interoperabilnosti nužan su preduslov za konzistentno razvijanje i korištenje elektronskih usluga te davanja vrlo velikih efekata za građane, privredne subjekte i ostale sudionike društva.

Posebno pitanje su povezane funkcije mjerenja uspješnosti državne uprave (eng. *Government Performance Management - GPM*), odnosno mjerenja uspješnosti javne uprave. Upotreba servisnih sabirnica javne uprave (GSB) omogućava olakšano, automatizirano prikupljanje mjernih podataka i praktično proizvoljnu dinamiku prikupljanja podataka.

Sa stajališta sadržaja mjerenja, upotrebljenih metrika i komparacionih referentnih modela, česta je upotreba "benchmarking" metode, odnosno modela, te se preporučava koristiti modele Statističkog ureda Evropske unije, (Statistical Office of the European Communities – EUROSTAT), odnosno modele drugih općih uprava Evropske komisije (Directorate General – DG)¹. Na taj način se dobiva ne samo usporedivost rezultata s drugim zemljama nego i korištenje dobrih praksi i znanja iz drugih država radi vlastitog razvoja!

Jasno je da se u okviru "benchmarkinga" nalazi i praćenje razvoja elektronskih usluga javne uprave (e-Government usluga) prema ključnim pokazateljima uspješnosti (eng. *Key Performance Indicators – KPI*) iz predmetnih "benchmarking" modela.

¹ Na primjer „Benchmarking Digital Europe 2011-2015 a conceptual framework“, Evropska komisija, DG Information Society and Media

